

KRIMINOLOGIYA VA JINOIY ODIL SUDLOV

ILMIY-AMALIY JURNAL

2026-yil 2-son

VOLUME 6 / ISSUE 2 / 2026
ISSUE DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.CCJ.6.2](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.CCJ.6.2).

ISSN 2181-2179
DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.CCJ](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.CCJ)

**MUASSIS:
TOSHKENT DAVLAT YURIDIK
UNIVERSITETI**

“Kriminologiya va jinoiy odil sudlov” ilmiy-amaliy jurnali O‘zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2021-yil 18-martda 1160-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatidan o‘tkazilgan.

Ushbu jurnal O‘zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi bilan hamkorlikda tashkil etilgan.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro‘yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko‘paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo‘yicha mas‘ul:
O. Choriyev

Muharrirlar:
Y. Yarmolik, M. Sharifova, Sh. Beknazarova,
E. Mustafayev, K. Abduvaliyeva, E. Sharipov,
X. Yuldasheva.

Musahhih:
R. Yunusova

Texnik muharrir:
U. Sapayev
Dizayner:
D. Rajapov

Tahririyat manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko‘chasi, 35.

Tel.: (0371) 233-66-36, 233-41-09.
Faks: (0371) 233-37-48.
Veb-sayt: www.ccj.tsul.uz
E-mail: criminologyjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1386.

Nashriyot litsenziyasi
№ 174625, 29.11.2023.

Jurnal 2026-yil 19-iyunda
bosmaxonaga topshirildi.
Qog‘oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog‘i: 22,5.
Adadi: 100. Buyurtma: № 70.

Bosmaxona litsenziyasi
29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko‘chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY’ATI

BOSH MUHARRIR

Q. Abdurasulova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

Y. Kolenko – O‘zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi boshlig‘ining birinchi o‘rinbosari

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI

D. Bazarova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat-protsessual huquqi sho‘basi mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

MAS‘UL MUHARRIR

Sh. Xaydarov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi mudiri o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori, professor

TAHRIR HAY’ATI A‘ZOLARI

M. Rustambayev – O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti boshlig‘i, yuridik fanlar doktori, professor

A. Otajonov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

O. Mahkamov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi dotsent v.b., yuridik fanlar doktori

N. Salayev – O‘zbekiston Respublikasi Odil sudlov akademiyasi prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

S. Niyozova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

V. Davlyatov – O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi huzuridagi Parlament tadqiqotlari instituti direktorining o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori, professor

A. Baratov – Toshkent davlat yuridik universiteti Kriminalistika va sud ekspertizasi sho‘basi mudiri, yuridik fanlar nomzodi

D. Musayev – Bojxona institutining Umumhuquqiy fanlar kafedrasini boshlig‘i, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

I. Nikonov – O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi boshqarma boshlig‘i, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

N. Hojiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi dotsenti v.b.

P. Xojabekov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi o‘qituvchisi, yuridik fanlar nomzodi

D. Nurumov – Toshkent davlat yuridik universiteti Sud hokimiyati, advokatura va huquqni muhofaza qiluvchi organlar sho‘basi professori v.b., yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

**УЧРЕДИТЕЛЬ:
ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ**

Научно-практический журнал «Криминология и уголовное правосудие» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 18 марта 2021 года с удостоверением № 1160.

Журнал создан при сотрудничестве с Правоохранительной академией Республики Узбекистан.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:

О. Чориев

Редакторы:

Е. Ярмолик, М. Шарифова, Ш. Бекназарова, Э. Мустафаев, К. Абдувалиева, Э. Шарипов, Х. Юлдашева.

Корректор:

Р. Юнусова

Технический редактор:

У. Сапаев

Дизайнер:

Д. Ражапов

Адрес редакции:

100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.

Тел.: (0371) 233-66-36, 233-41-09.

Факс: (0371) 233-37-48.

Веб-сайт: www.ccj.tsul.uz

E-mail: criminologyjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1386.

Издательская лицензия от

29.11.2023, № 174625.

Журнал передан в типографию
18.06.2026.

Формат бумаги: А4.

Усл. п. л. 22,5. Тираж: 100 экз.

Номер заказа: 70.

Лицензия типографии от

№ 174626, 29.11.2023.

Отпечатано в типографии

Ташкентского государственного
юридического университета.

100047, г. Ташкент, ул. Сайилгох, дом 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

К. Абдурасулова – профессор сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Е. Коленко – первый заместитель начальника Правоохранительной академии Республики Узбекистан

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

Д. Базарова – заведующая сектором уголовно-процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

Ш. Хайдаров – заместитель заведующего сектором уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

М. Рустамбаев – начальник Университета общественной безопасности Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

А. Отажонов – профессор сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

О. Махкамов – и. о. доцента сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Н. Салаев – проректор Академии правосудия Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

С. Ниёзова – профессор сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

В. Давлятов – заместитель директора Института парламентских исследований при Законодательной палате Олий Мажлиса Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

А. Баратов – заведующий сектором криминалистики и судебной экспертизы Ташкентского государственного юридического университета, кандидат юридических наук

Д. Мусаев – начальник кафедры общеправовых дисциплин Таможенного института, доктор философии по юридическим наукам, доцент

И. Никонов – начальник управления Администрации Президента Республики Узбекистан, доктор философии по юридическим наукам

Н. Хожиев – и. о. доцента сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета

П. Хожабеков – преподаватель сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, кандидат юридических наук

Д. Нурумов – и. о. профессора сектора судебной власти, адвокатуры и правоохранительных органов Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

**FOUNDER:
TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW**

The scientific-practical journal "Criminology and Criminal Justice" was registered by the Press and Information Agency of Uzbekistan on March 18, 2021, with certificate No. 1160.

This journal was founded in cooperation with the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan.

The journal is included in the list of journals of the Higher Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan.

Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:
O. Choriev

Editors:
E. Yarmolik, M. Sharifova, Sh. Beknazarova, E. Mustafaev, K. Abduvaliyeva, E. Sharipov, Kh. Yuldasheva.

Proofreader:
R. Yunusova

Technical editor:
U. Sapaev

Designer:
D. Rajapov

Editorial office address:
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.

Phone: (0371) 233-66-36,
233-41-09.

Fax: (0371) 233-37-48.

Website: www.ccj.tsul.uz

E-mail: criminologyjournal@tsul.uz

Subscription index: 1386.

Publishing license
№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 18.06.2026.
Paper size: A4. Cond.p.f: 22,5.
Units: 100. Order: № 70.

Printing house license
№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city, Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

Q. Abdurasulova – Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

Y. Kolenko – First Deputy Head of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF

D. Bazarova – Head of the Department of Criminal Procedural Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

EXECUTIVE EDITOR

Sh. Khaydarov – Deputy Head of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD

M. Rustambayev – Head of the University of Public Security of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

A. Otajonov – Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

O. Mahkamov – Acting Associate Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

N. Salaev – Deputy Rector of the Academy of Justice of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

S. Niyozova – Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

V. Davlyatov – Deputy Director of the Institute of Parliamentary Research under the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

A. Baratov – Head of the Department of Criminalistics and Forensic Examination of Tashkent State University of Law, Candidate of Legal Sciences

D. Musaev – Head of the Department of General Legal Sciences of the Customs Institute, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

I. Nikonov – Head of a Department of the Administration of the President of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

N. Hojiyev – Acting Associate Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law

P. Khojabekov – Lecturer of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Candidate of Legal Sciences

D. Nurumov – Acting Professor of the Department of Judiciary, Advocacy and Law Enforcement Agencies of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

MUNDARIJA

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI. JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

Hakimov Komil Baxtiyarovich

GIYOHVANDLIK VOSITALARI YOKI ULARNING ANALOGLARI BILAN
QONUNGA XILOF RAVISHDA MUOMALA QILGANLIK UCHUN JINOIY
JAVOBGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI11

Abzalova Xurshida Mirziyotovna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI JINOYAT HUQUQIDA EVTANAZIYA:
IJTIMOIY-HUQUQIY, AXLOQIY VA JINOYAT-HUQUQIY JIHATLAR21

Xudaykulov Feruzbek Xurramovich

JINOYAT HUQUQIDA SABABIY BOG'LANISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI30

Fazilov Farxod Maratovich

PUL MABLAG'LARINI LEGALLASHTIRISH (YUVISH) JINOYATI SUBYEKTIV
BELGILARINING JINOYAT-HUQUQIY TAHLILI44

Karaketova Dilnoza Yuldashevna

YURIDIK SHAXSLAR JINOYAT SUBYEKTI SIFATIDA57

Matviyenko Irina Aleksandrovna, AllahRakha Naim

O'ZBEKISTONDA KIBERTA'QIBNING HUQUQIY KO'RINMASLIGI:
SUD QARORLARINI TAHLIL QILISH69

Jumaniyozova Zarnigor Maxammadi qizi

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI JINOYAT KODEKSIDA ODAM SAVDOSI UCHUN
JAVOBGARLIK EVOLYUTSIYASI81

Utayev Xusniddin Xurramovich

RAQAMLI FIRIBGARLIKDA QASD, MOTIV VA JINOYAT SUBYEKTINING
JINOYAT-HUQUQIY TAVSIFI92

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA SUD EKSPERTIZASI

Mamadaliyev Umid Yo'ldashevich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI JINOYAT PROTSESSIDA EKSTRADITSIYA
INSTITUTINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA AMALGA OSHIRISHNING
ZAMONAVIY MUAMMOLARI101

Karimov Abdumalik Abdumutal o'g'li

YOSHLAR ORASIDA EKSTREMIZM BILAN BOG'LIQ JINOYATLARGA
QARSHI KURASHISHNING KRIMINALISTIK USULLARINI RIVOJLANTIRISH
BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI110

Fatullayev Shodmonbek Madatovich

JINOYAT ISHIDA EKSPERTIZA TAYINLASH TARTIBI VA UNGA QO'YILADIGAN

PROTSESSUAL TALABLAR 119

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

Musayev Djamaliddin Kamalovich

XALQARO HAMKORLIK GIYOHVANDLIK VOSITALARINING NOQONUNY

AYLANISHIGA QARSHI KURASHISH ASOSI SIFATIDA 133

12.00.15 – KRIMINOLOGIYA

Abdurasulova Kumrinisa Raimkulovna, Davranov Xusniddin Baxranovich

ICHKI ISHLAR ORGANLARI XODIMLARINING KORRUPSIYAVIY JINOYATLAR

SODIR ETISH SABABLARI VA ULARGA IMKON BERGAN SHART-SHAROITLAR 144

Niyozova Salomat Saparovna

O'Z JONIGA QASD QILISHNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA UNGA IMKON

BERGAN SHART-SHAROITLARIGA DOIR ILMIY YONDASHUVLAR 156

Tojiyev Jo'rabek Muxtorovich

JINOYAT PROTSESSIDA VOYAGA YETMAGANLAR ISHTIROKIDA PEDAGOG VA

PSIXOLOGNING PROTSESSUAL MAQOMI HAMDA FUNKSIYALARI 170

Nasriyeva Dilnoza Narzulloyevna

AYOLLAR TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN EKSTREMIZM BILAN BOG'LIQ

JINOYATLAR TUSHUNCHASI, UNING IJTIMOYIY XAVFLILIGI 182

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.08 – УГОЛОВНОЕ ПРАВО. УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО

Хакимов Комил Бахтиярович

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УГОЛОВНОЙ
ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА НЕЗАКОННЫЙ ОБОРОТ НАРКОТИЧЕСКИХ
СРЕДСТВ ИЛИ ИХ АНАЛОГОВ11

Абзалова Хуршида Мирзиятовна

ЭВТАНАЗИЯ В УГОЛОВНОМ ПРАВЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН:
СОЦИАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ, НРАВСТВЕННЫЕ И УГОЛОВНО-ПРАВОВЫЕ
АСПЕКТЫ21

Худайкулов Ферузбек Хуррамович

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИЧИННОЙ СВЯЗИ
В УГОЛОВНОМ ПРАВЕ30

Фазилов Фарход Маратович

УГОЛОВНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ СУБЪЕКТИВНЫХ ПРИЗНАКОВ
ПРЕСТУПЛЕНИЯ ЛЕГАЛИЗАЦИИ (ОТМЫВАНИЯ) ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ44

Каракетова Дилноза Юлдашевна

ЮРИДИЧЕСКИЕ ЛИЦА КАК СУБЪЕКТЫ ПРЕСТУПЛЕНИЯ57

Матвиенко Ирина Александровна, АллахРакха Наим

ПРАВОВАЯ НЕВИДИМОСТЬ КИБЕРПРЕСЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ:
АНАЛИЗ СУДЕБНЫХ РЕШЕНИЙ69

Жуманиязова Зарнигор Махаммади кизи

ЭВОЛЮЦИЯ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ТОРГОВЛЮ ЛЮДЬМИ
В УГОЛОВНОМ КОДЕКСЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН81

Утаев Хусниддин Хуррамович

УГОЛОВНО-ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА УМЫСЛА, МОТИВА И
СУБЪЕКТА ПРЕСТУПЛЕНИЯ ПРИ ЦИФРОВОМ МОШЕННИЧЕСТВЕ92

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

Мамадалиев Умид Юлдашевич

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ И
РЕАЛИЗАЦИИ ИНСТИТУТА ЭКСТРАДИЦИИ В УГОЛОВНОМ
ПРОЦЕССЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 101

Каримов Абдумалик Абдумутал угли

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ КРИМИНАЛИСТИЧЕСКИХ МЕТОДОВ
ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЯМ ЭКСТРЕМИСТСКОЙ
НАПРАВЛЕННОСТИ СРЕДИ МОЛОДЁЖИ

110

Фатуллаев Шодмонбек Мадатович

ПОРЯДОК НАЗНАЧЕНИЯ ЭКСПЕРТИЗЫ ПО УГОЛОВНОМУ ДЕЛУ И
ПРОЦЕССУАЛЬНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ, ПРЕДЪЯВЛЯЕМЫЕ К НЕЙ

119

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

Мусаев Джамалиддин Камалович

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО КАК ОСНОВА ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ
НЕЗАКОННОМУ ОБОРОТУ НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ

133

12.00.15 – КРИМИНОЛОГИЯ

Абдурасулова Кумриниса Раимкуловна, Давранов Хусниддин Бахранович

ПРИЧИНЫ СОВЕРШЕНИЯ КОРРУПЦИОННЫХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ
СОТРУДНИКАМИ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ И СПОСОБСТВУЮЩИЕ
ИМ УСЛОВИЯ

144

Ниёзова Саломат Сапаровна

НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ К ПРИЧИНАМ СУИЦИДА И УСЛОВИЯМ,
СПОСОБСТВУЮЩИМ ЕГО СОВЕРШЕНИЮ

156

Тожиев Журабек Мухторович

ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ СТАТУС И ФУНКЦИИ ПЕДАГОГА И ПСИХОЛОГА
В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ С УЧАСТИЕМ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ

170

Насриева Дилноза Нарзуллоевна

ПОНЯТИЕ ПРЕСТУПЛЕНИЙ ЭКСТРЕМИСТСКОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ,
СОВЕРШАЕМЫХ ЖЕНЩИНАМИ, И ИХ ОБЩЕСТВЕННАЯ ОПАСНОСТЬ

182

CONTENTS

12.00.08 – CRIMINAL LAW. CRIMINAL-EXECUTIVE LAW

Hakimov Komil Bakhtiyarovich

SOME ISSUES OF IMPROVING CRIMINAL LIABILITY FOR THE ILLICIT
TRAFFICKING OF NARCOTIC DRUGS OR THEIR ANALOGUES11

Abzalova Khurshida Mirziyotovna

EUTHANASIA IN THE CRIMINAL LAW OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN:
SOCIO-LEGAL, MORAL AND CRIMINAL-LAW ASPECTS21

Khudaykulov Feruzbek Khurramovich

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF CAUSABILITY IN CRIMINAL LAW30

Fazilov Farkhod Maratovich

CRIMINAL-LEGAL ANALYSIS OF SUBJECTIVE CHARACTERISTICS
OF THE CRIME OF LAUNCHING (MONEY LAUNDERING)44

Karaketova Dilnoza Yuldashevna

LEGAL ENTITIES AS SUBJECTS OF CRIME57

Matvienko Irina Aleksandrovna, AllahRakha Naeem

THE LEGAL INVISIBILITY OF CYBERSTALKING IN UZBEKISTAN:
AN ANALYSIS OF JUDICIAL DECISIONS69

Jumaniyozova Zarnigor Makhmadi kizi

EVOLUTION OF LIABILITY FOR HUMAN TRAFFICKING IN THE CRIMINAL
CODE OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN81

Utaev Husniddin Khurramovich

CRIMINAL LAW CHARACTERISTICS OF INTENT, MOTIVE,
AND THE OFFENDER IN DIGITAL FRAUD92

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND FORENSIC EXPERTISE

Mamadaliev Umid Yuldashevich

MODERN ISSUES OF LEGAL REGULATION AND IMPLEMENTATION
OF THE EXTRADITION INSTITUTION IN THE CRIMINAL PROCESS
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 101

Karimov Abdumalik Abdumutal ugli

EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES IN THE DEVELOPMENT
OF CRIMINALISTIC METHODS OF COMBATING CRIMES RELATED
TO EXTREMISM AMONG YOUNG PEOPLE 110

Fatullaev Shodmonbek Madatovich

PROCEDURE FOR APPOINTING FORENSIC EXAMINATION IN CRIMINAL PROCEEDINGS AND PROCEDURAL REQUIREMENTS	119
--	-----

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

Musaev Djamaliddin Kamalovich

INTERNATIONAL COOPERATION AS THE FOUNDATION FOR COMBATING ILLICIT DRUG TRAFFICKING	133
---	-----

12.00.15 – CRIMINOLOGY

Abdurasulova Kumrinisa Raimkulovna, Davranov Khusniddin Bakhramovich

REASONS FOR THE COMMISSION OF CORRUPTION CRIMES BY EMPLOYEES OF INTERNAL AFFAIRS BODIES AND THE CONDITIONS THAT ENABLED THEM	144
---	-----

Niyozova Salomat Saparovna

SCIENTIFIC APPROACHES TO THE CAUSES OF SUICIDE AND THE CONDITIONS CONTRIBUTING TO ITS COMMISSION	156
---	-----

Tojiev Jurabek Mukhtorovich

PROCEDURAL STATUS AND FUNCTIONS OF A PEDAGOGUE AND A PSYCHOLOGIST IN CRIMINAL PROCEEDINGS INVOLVING MINORS	170
---	-----

Nasrieva Dilnoza Narzullaevna

THE CONCEPT OF CRIMES RELATED TO EXTREMISM COMMITTED BY WOMEN, ITS SOCIAL DANGER	182
---	-----

Kelib tushgan / Получено / Received: 13.05.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 02.06.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 18.06.2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.ccj.6.2./OEUH8932>

UDC: 343.35(045)(575.1)

ICHKI ISHLAR ORGANLARI XODIMLARINING KORRUPSIYAVIY JINOYATLAR SODIR ETISH SABABLARI VA ULARGA IMKON BERGAN SHART-SHAROITLAR

Abdurasulova Kumrinisa Raimkulovna,

Toshkent davlat yuridik universiteti

Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho'bası
professori, yuridik fanlar doktori

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6010-5707>

e-mail: prof.abdurasulova@gmail.com

Davranov Xusniddin Baxranovich,

O'zbekiston Respublikasi Kriminologiya tadqiqot instituti

bosh ilmiy xodimi, podpolkovnik

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2537-2399>

e-mail: davronovhusniddin677@mail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada ichki ishlar organlari xodimlari tomonidan korrupsiyaviy jinoyatlar sodir etilishining asosiy sabablari va ularga imkon beruvchi shart-sharoitlar kompleks tarzda tahlil qilingan. Xususan, korrupsiyaviy xulq-atvorning ijtimoiy-iqtisodiy, huquqiy, institutsional, ma'naviy-axloqiy hamda tashkiliy-boshqaruv omillari ochib berilgan. Ichki ishlar organlari tizimida kadrlarni tanlash, joylashtirish, xizmat faoliyatini baholash, xodimlarning huquqiy ongi va kasbiy deformatsiyasi bilan bog'liq muammolarning korrupsiyaga ta'siri ilmiy jihatdan asoslangan. Shuningdek, xorijiy va mahalliy olimlarning korrupsiya sabablari haqidagi nazariy qarashlari tahlil qilinib, ular asosida mualliflik yondashuvlari bayon etilgan. Maqolada ichki ishlar organlari xodimlarining korrupsiyaviy jinoyat sodir etishiga turtki beruvchi mansabparastlik, g'arazlilik, konformistik va korporativ motivlar yoritilgan. Korrupsiyaning oldini olishda xodimlarning moddiy ta'minotini yaxshilash, aholi huquqiy madaniyatini yuksaltirish, jamoatchilik nazoratini kuchaytirish, kadrlar siyosati va profilaktik mexanizmlarni takomillashtirish zarurligi haqida xulosalar berilgan.

Kalit so'zlar: ichki ishlar organlari, korrupsiya, korrupsiyaviy omillar, poraxo'rlik, mansab vakolatini suiiste'mol qilish, korrupsiyaning oldini olish, xizmat intizomi, korrupsiyaga qarshi kurashish, korrupsiyaviy xavflar

ПРИЧИНЫ СОВЕРШЕНИЯ КОРРУПЦИОННЫХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ СОТРУДНИКАМИ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ И СПОСОБСТВУЮЩИЕ ИМ УСЛОВИЯ

Абдурасулова Кумриниса Раимкуловна,
доктор юридических наук, профессор
сектора уголовного права, криминологии
и противодействия коррупции Ташкентского
государственного юридического университета

Давранов Хусниддин Бахранович,
главный научный сотрудник Института
криминологических исследований
Республики Узбекистан, подполковник

Аннотация. В настоящей статье комплексно проанализированы основные причины совершения коррупционных преступлений сотрудниками органов внутренних дел и условия, этому способствующие. В частности, раскрыты социально-экономические, правовые, институциональные, духовно-нравственные, а также организационно-управленческие факторы коррупционного поведения. Научно обосновано влияние проблем, связанных с подбором и расстановкой кадров, оценкой служебной деятельности, уровнем правосознания сотрудников и их профессиональной деформацией, на распространение коррупции в системе органов внутренних дел. Кроме того, проанализированы теоретические взгляды зарубежных и отечественных учёных на причины коррупции, на основе которых изложены авторские подходы. В статье также освещены такие мотивы совершения коррупционных преступлений сотрудниками органов внутренних дел, как карьеризм, корыстная заинтересованность, конформизм и корпоративная солидарность. Сделаны выводы о необходимости улучшения материального обеспечения сотрудников, повышения правовой культуры населения, усиления общественного контроля, а также совершенствования кадровой политики и профилактических механизмов в целях предупреждения коррупции.

Ключевые слова: органы внутренних дел, коррупция, коррупциогенные факторы, взяточничество, злоупотребление должностными полномочиями, предупреждение коррупции, служебная дисциплина, противодействие коррупции, коррупционные риски

REASONS FOR THE COMMISSION OF CORRUPTION CRIMES BY EMPLOYEES OF INTERNAL AFFAIRS BODIES AND THE CONDITIONS THAT ENABLED THEM

Abdurasulova Kumrinisa Raimkulovna,
Professor of the Department of Criminal Law,
Criminology and Anti-corruption,
Tashkent State University of Law,
Doctor of Science in Law

Davranov Khusniddin Bakhranovich,
Chief Researcher of the Research Institute of Criminology
of the Republic of Uzbekistan,
Lieutenant Colonel

Abstract. *This article provides a comprehensive analysis of the primary causes and enabling conditions for the commission of corruption crimes by internal affairs officers. In particular, the socio-economic, legal, institutional, spiritual-moral, and organizational-managerial factors of corrupt behavior are revealed. The impact of issues related to the selection, placement, evaluation of service activities, legal awareness, and professional deformation of employees on corruption within the internal affairs system has been scientifically substantiated. Furthermore, the theoretical views of foreign and domestic scholars on the causes of corruption are analyzed, and the author's approaches are presented based on them. The article highlights the motives of careerism, self-interest, conformity, and corporate motives that motivate internal affairs officers to commit corruption crimes. In preventing corruption, conclusions are drawn on the need to improve the material security of employees, increase the legal culture of the population, strengthen public control, and improve personnel policy and preventive mechanisms.*

Keywords: *internal affairs bodies, corruption, corrupt factors, bribery, abuse of power, prevention of corruption, service discipline, combating corruption, corruption risks*

Kirish

Dunyo mamlakatlarida jinoyatlarni tez va to'liq ochish, shaxs, jamiyat va davlat manfaatlarini ishonchli muhofaza qilishda korrupsiyaviy jinoyatlarga qarshi kurashish samaradorligiga obyektiv zarurat tariqasida qaraladi. Boisi, huquqiy va iqtisodiy jihatdan eng xavfli hisoblangan ushbu hodisani jilovlamasdan turib, mamlakat taraqqiyoti hamda jamiyat osoyishtaligini ta'minlab bo'lmaydi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra 2024-yilda korrupsiyaning dunyo miqyosidagi zarari 4 trillion AQSH dollarini, 2025-yilda 5 trillion AQSH dollarini tashkil etib, ushbu miqdor global yalpi ichki mahsulotning 5 %dan ortig'ini qamrab oladi hamda buning oqibatida har yili davlat xaridlari fondining 25 %gacha qismi yo'qotilishi kuzatilmoqda (United Nations Office on Drugs and Crime, 2025). Mazkur holat dunyo mamlakatlaridagi kriminogen vaziyatiga, investitsiyaviy jozibadorlikka salbiy ta'sir ko'rsatadigan omillarning rivojlanishiga sabab bo'lmoqda. Bu esa o'z navbatida korrupsiyaning kriminologik jihatlarini chuqur tadqiq etish orqali unga qarshi kurashishning zamonaviy mexanizmlari joriy etilishini taqozo etmoqda.

Jahonda globallashuv jarayonlarining tobora jadallashuvi sababli korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha ilmiy tadqiqotlarni amalga oshirish tendensiyasi ortib bormoqda. Mazkur tadqiqotlarda korrupsiyaga nisbatan muvofiqlik xulq-atvor modelini ishlab chiqish, korrupsiyaning oldini olish bo'yicha preventiv mexanizmlarni, kompaniya-nazorat tizimini takomillashtirish, unda jamoatchilik ishtirokini kengaytirish, korrupsiyaviy jinoyatlarga qarshi kurashishda eng samarali uslublar va yondashuvlarni joriy etish, korrupsiyaning sabablarini o'z vaqtida aniqlash va bartaraf etish, davlat boshqaruvida korrupsiyaviy jinoyatlarning yuzaga kelishini prognoz qilish, korrupsiyaning salbiy oqibatlarini kamaytirishga qaratilgan davlat siyosati samaradorligini baholashga doir muammolarning ilmiy asoslangan yechimlarini ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Ichki ishlar organlari xodimlarining korrupsiyaga oid jinoyatlari zamonaviy jinoyatchilikning ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, ularning mavjudligi, miqdori va sifat o'zgarishlari ko'p jihatdan umumiy jinoyatchilikka xos bo'lgan sabab va shart-sharoitlar bilan belgilanadi.

Ichki ishlar organlari tizimidagi ayrim xodimlar o'z shaxsiy ehtiyoj va manfaatlarini qondirish maqsadida jinoiy yo'lga kirmoqda, bu esa tizimning ichki muvozanatiga jiddiy putur yetkazadi.

Shu munosabat bilan, mansabdor shaxslarning passiv poraxo'rlik uchun jinoiy javobgarligi masalasida xalqaro standartlarni tahlil qilish korrupsiyaga qarshi kurashishda samarali huquqiy va institutsional vositalarni yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu standartlar faqat shaxsga nisbatan jazo qo'llash bilan cheklanib qolmay, balki bunday jinoyatlar sodir etilishiga imkon yaratayotgan tizimli muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etilishini nazarda tutadi.

Natijada har qanday davlatning korrupsiyaga qarshi kurashishdagi asosiy maqsadi alohida shaxslarni jazolash emas, balki ularning jinoiy xatti-harakatiga zamin yaratayotgan omil va shart-sharoitlarni bartaraf etish, tizimdagi illatlarni ildizi bilan yo'qotish va profilaktik choralar orqali bunday holatlarning oldini olishga qaratilgan bo'lishi lozim (Khayitboyev, 2018, p. 42). Ichki ishlar organlari misolida, bu faqat jinoyatlarni fosh etish emas, balki xodimlarning kasbiy, ma'naviy va huquqiy immunitetini mustahkamlash orqali korrupsiyaga moyil muhitni yo'q qilish deganidir.

Bugungi kunda o'rganilayotgan turdagi jinoyatchilik o'zgarishi (ko'payishi)ning sabablari bir qator ijtimoiy omillarga bog'liq bo'lib, ular asosan iqtisodiy, mafkuraviy va ma'naviy-axloqiy xususiyatga ega. Shuningdek, ichki ishlar organlarining faoliyatidagi kamchiliklar ham bunga ta'sir ko'rsatmoqda.

Ichki ishlar organlari xodimlarining faoliyatini baholashda asosan xizmat intizomi va qonunga rioya qilish, xodimning ichki tartib-qoidalarga amal qilishi va intizomiy javobgarlikka tortilmaganligi bilan belgilanadi. Shu bilan birga, shaxsiy fazilatlar va psixologik barqarorlik bo'lib, unda xodimning halolligi, tartib-intizomga sodiqligi, jamoada ishlash qobiliyati va stressga chidamliligi inobatga olinadi (Satarov, 2004).

Bundan tashqari, ichki ishlar organlariga xizmatga nomzodlarni saralash va shaxsiy tarkib bilan tarbiyaviy ishlar hamda xodimlar faoliyati ustidan tegishli nazoratni doimiy ravishda takomillashtirib borishni talab etadi.

Amaliyotni o'rganish shuni ko'rsatmoqdaki, jinoyat olamidagi yetakchilar va ularning guruh a'zolari ichki ishlar organlari xodimlarini korrupsiya jarayonlariga jalb etish maqsadida rejali, maqsadli va bosqichma-bosqich harakatlarni amalga oshiradilar. Ular ichki ishlar tizimida xizmat qilayotgan xodimlarning zaif nuqtalarini aniqlashga, ularning shaxsiy hayoti, moliyaviy ahvoli, xizmatga bo'lgan munosabati hamda ruhiy holatini o'rganishga harakat qiladilar (Varygin, 2003, p. 38). Shu orqali muayyan xodimlarga ta'sir o'tkazish, ularni turli moddiy manfaatlar, va'dalar yoki tahdidlar orqali o'z ta'siriga olishga urinadilar. Bunday urinishlar ba'zan ichki hamkorlik shaklida, ba'zan esa niqoblangan muloqotlar va vositachilar orqali amalga oshiriladi.

E'tiborlisi shundaki, jinoyat olami vakillari davlat organlariga nisbatan ishonchsizlik uyg'otish, ichki tizimni zaiflashtirish va o'z jinoiy maqsadlarini to'siqsiz amalga oshirish uchun aynan ichki ishlar xodimlarini muammolarni hal qiluvchi kalit sifatida ko'radi va shu sababdan ularni o'z ta'siriga olishga alohida urg'u beradi. Bu esa jinoyatchi guruhlar nafaqat korrupsiyaga undash, balki halol xodimlarni obro'sizlantirish bo'yicha ham faol harakatlarni amalga oshirmoqda (Khayitov, 2018).

Tadqiqot natijalariga ko'ra, ichki ishlar organlari xodimlarining barchasi ham xizmatning o'ziga xos xususiyatlari (odatda ish yuklamasining ko'pligi, vaqt tanqisligi, xavf-xatar bilan bog'liq vaziyatlarning ko'pligi tufayli yuzaga keladigan favqulodda holatlar va boshqalar) bilan bog'liq bo'lgan obyektiv qiyinchiliklarni yengib o'tishga qodir emas ekanligi aniqlandi.

Bu holat kadrlar qo'nimsizligiga olib keluvchi omillardan biri hisoblanadi ya'ni oddiy va kichik boshliqlar tarkibidagi xodimlarning aksariyati ichki ishlar organlaridan o'z ixtiyori

bilan ishdan bo'shaydi. Yuqorida keltirilganlardan ko'rinib turibdiki, ichki ishlar organlarining kadrlar tizimini tashkil etish, boshqarish va rivojlantirish, shuningdek, ularni kadrlar bilan ta'minlashni takomillashtirish muammolari sifat jihatidan butunlay yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda, degan xulosaga kelish mumkin.

Ichki ishlar organlari xodimlari tomonidan jinoyat sodir etilishining obyektiv sabablari va shart-sharoitlari doirasida iqtisodiy omillar ko'pincha asosiy o'rin tutadi. So'rovda qatnashgan ichki ishlar organlari xodimlarining fikricha, oddiy xodimlarning ish haqi barcha tamagirlik jinoyatlarining bosh sababi hisoblanadi. Sotsiologik so'rov natijasida respondentlarning 46,3 %i bu fikrni ta'kidlaydi.

Shuningdek, korrupsiya bilan bog'liq jinoyatlarning sodir etilish sabab va sharoitlaridan ayrimlarini ko'rib chiqadigan bo'lsak, bular bir nechta.

Iqtisodiy sabablar. O'rganishlar shuni ko'rsatmoqdaki, korrupsiyaning bu turdagi ko'rinishi ijtimoiy va iqtisodiy hayotni bevosita ma'muriy boshqarishga intilgan hokimiyat hamda byurokratiya yuqori bo'lgan joyda rivoj topadi. Bozor iqtisodiyoti, xalqning farovon yashashi uchun olib borilayotgan faoliyatga nisbatan o'rnatilgan turli xil ko'rinishdagi cheklashlar, ayrim mutasaddi rahbarlarning ruxsat berish yoki taqiqlash vakolati korrupsiyaga zamin yaratadi.

Shu bilan bog'liq holda, yirik mablag' egalari o'z daromadlarini yanada ko'paytirish avjida nosog'lom raqobatni tanlab alohida imtiyozlarga ega bo'lish maqsadida mansabdor shaxslarni pora evaziga sotib olish va ularni o'z ixtiyoriga bo'ysundirishga intiladi (Khayitov, 2018, p. 44).

Huquqiy sabablar. Korrupsiyaning rivojlanishi qonunlar sifatiga ham bog'liq. Mukammal bo'lmagan qonunlar ishlaymaydi va ayrim uddaburonlar bundan ustalik bilan, ya'ni "qonunni buzib bo'lmaydi, lekin chetlab o'tsa bo'ladi" degan tushuncha bilan g'araz niyatlarda foydalanadi.

Institutsional sabablar. Davlat boshqaruvi tizimidagi nuqsonlar, ayrim demokratik institutlarning zaifligi, jamoatchilik nazoratini olib borishda faollikning yetishmasligi, ommaviy axborot vositalarining erkin emasligi, faqatgina huquqni muhofaza qiluvchi organlarning vazifasi deb tushunilishi, fuqarolarning befarqligi va loqaydligi va shu kabilarni keltirish mumkin.

Ijtimoiy sabablar. Jamiyatdagi ijtimoiy muhit, aholining huquqiy savodxonligi, huquqiy madaniyati, ma'naviyati, uyushqoqligi va jamoatchilik faolligining yetarli darajada rivojlanmaganligi korrupsiyani keltirib chiqaruvchi muhim omillar bo'lib, ular jamiyatdagi ijtimoiy tizimning nosog'lom faoliyat yuritishida o'z ifodasini topadi. Rossiyalik siyosatshunos G.A. Satarovning fikriga ko'ra, korrupsiya oddiy huquqbuzarlik yoki yakka shaxsning axloqiy zaifligi natijasida yuzaga keladigan holat emas, balki u jamiyatning siyosiy, iqtisodiy va ma'muriy tuzilmalariga chuqur ildiz otgan, ko'p qirrali va o'zaro bog'liq omillar ta'sirida shakllanadigan murakkab ijtimoiy hodisadir. Uning fikricha, korrupsiyaning asosiy sabablari inson tabiatidagi nomukammallikda emas, balki davlat hokimiyati mexanizmlarining samarasizligi va nomukammal tuzilganida mujassam bo'ladi. Xususan, iqtisodiyotda davlatning ortiqcha va nazoratsiz ishtiroki, boshqaruv tizimlarining ochiq va shaffof emasligi, qaror qabul qilish jarayonida jamoatchilik nazoratining yetarli emasligi korrupsiyaning ildiz otishiga zamin yaratadi. Satarovning bu yondashuvi korrupsiyani shaxsiy xatti-harakat natijasi sifatida emas, balki davlat boshqaruvi tizimidagi tuzilma va funksional muammolar bilan bog'liq tub ijtimoiy muammo sifatida qarashni talab qiladi.

Bu borada N.T. Ismoilov: “Sababning o‘zi shart-sharoit bilan o‘zaro ta’sir orqali namoyon bo‘ladi va oqibatni keltirib chiqaradi”, deydi (Ismoilov, 2004, pp. 29-31). Bizningcha, bu fikr sabab-oqibat munosabatini to‘g‘ri tushuntirishga qaratilgan. N.T. Ismoilov nazariy jihatdan jinoyatchilik, jumladan, korrupsiya kabi ijtimoiy muammolarni tushunishda murakkab shart-sharoitlar, ijtimoiy muhit va boshqa omillar ta’sirini inkor etmaydi. Ya’ni korrupsiya yakka bir omil natijasi emas, balki turli shartlar o‘zaro ta’sirining natijasidir. Bu qarash jinoyatchilik profilaktikasini ishlab chiqishda ham foydali.

Korrupsiya sabablarini aniqlashda yana bir yondashuv tarkibiy-funksional yondashuvdir. Uning mohiyati shundan iboratki, korrupsiya og‘uvchi ijtimoiy xulq-atvor sifatida rivojlanayotgan jamiyatning muqarrar atributi bo‘lib, unga ijtimoiy nazoratning zaif mexanizmi xosdir. Bu yondashuv albatta, ijtimoiy nazariya nuqtayi nazaridan tahlilga asoslangan. Korrupsiyaning jamiyatdagi umumiy madaniyat, qonunbuzarlikka bo‘lgan murosasozlik va nazorat mexanizmlarining samarasizligi kabi ichki omillar bilan bog‘liqligini ko‘rsatadi. Demak, fikrimizcha, faqat huquqiy choralar yetarli emas – ijtimoiy ong, ta’lim, ommaviy axborot vositalari va fuqarolik nazoratini kuchaytirish talab etiladi.

N.V. Selixov korrupsiyaning paydo bo‘lishi va o‘sishi sabablarining uchta guruhini, shuningdek, bunga yordam beradigan bir qator shart-sharoitlarni ajratadi. Uning fikricha, korrupsiyaning kelib chiqishining ijtimoiy-siyosiy sabablari jamiyat va davlatning tuzilmaviy inqirozi hamda davlatning “zaifligi” deb hisoblanadi (Selikhov, 2001, p. 43). N.V. Selixovning fikri korrupsiyaning makrotuzilma darajasidagi sabablarini yoritadi. Davlat institutlarining samarasizligi, nazoratsizlik va institutsional inqiroz korrupsiyaning avj olishiga sharoit yaratishi aniq. Bu fikr Xalqaro *Transparency International* va Jahon banki kabi tashkilotlar tahlillari bilan ham mos keladi – ular ham korrupsiyaning yuqori darajasi davlat boshqaruvining samarasizligi bilan bog‘liq ekanini ta’kidlaydi.

Jamiyat va davlatning tuzilmaviy inqirozi ularning rivojlanishidagi shunday bosqichni anglatadiki, bunda asosiy ijtimoiy va davlat institutlarining shakllanishi yakunlanmaganligi kuzatiladi. Bir qator G‘arb siyosatshunoslarining fikricha, korrupsiya jamiyat va davlatga barcha davrlarda hamroh bo‘lib kelgan tabiiy hodisalar qatoriga kiradi.

Ular uchun uning paydo bo‘lishi, tez sur’atda o‘sishi va ijtimoiy nazoratdan chiqib ketishi jamiyatning ichki ziddiyatlari kuchayganini, tizimli inqiroz yuz berganini va jamiyatning chuqur mexanizmlarini tartibga solish zarurligini ko‘rsatmoqda (Shabanin, 1994).

K. Fridrixning qarashlariga ko‘ra, korrupsiyani yo‘q qilishni vazifa sifatida belgilash mumkin emas, ya’ni bu utopiya hisoblanadi. Unga qarshi kurashishdagi asosiy vazifa korrupsiyani siyosiy tizimga yoyilishini, izdan chiqarishini oldini olishga qaratish lozim, deb izohlaydi (Friedrich, 1972).

Bu fikrda muayyan haqiqat bor, chunki korrupsiya shaxsiy manfaat, g‘arazlar va tizimdagi zaifliklar bilan uzviy bog‘liq bo‘lgan ijtimoiy hodisadir.

Biroq bu munosabat ma’lum ma’noda pessimistik va ehtimol, ayrim hollarda passivlikni oqlab berishga olib kelishi ham mumkin. Zero, har qanday jamiyatda korrupsiyani faqat nazorat qilish bilan cheklanib qolmay, uning ildiz sabablarini bartaraf etish, jumladan, institutsional islohotlar, shaffoflikni oshirish, jamoatchilik nazoratini kuchaytirish, qonun ustuvorligini ta’minlash va ta’lim-tarbiya orqali huquqiy madaniyatni yuksaltirish kabi kompleks choralar orqali uning darajasini keskin pasaytirish ham mumkin.

M. Jonstoning ta’kidlashicha, korrupsiyaning jamiyatda mavjud bo‘lishi quyidagi muammolarning belgisidir (Johnston, 1997, p. 18):

– jamiyatda iqtisodiy inqirozlarning yuz berishi;

- muayyan huquqlar va mulkchilik huquqlarini kafolatlovchi qonuniy mexanizmlarning mukammal emasligi;
- jamiyatda ijtimoiy aloqadorlik va tabiiy raqobat mexanizmining sustligi;
- milliy belgilariga asosan bo'linishlar va etnik ziddiyatlar;
- siyosiy jarayonlarda aholining faol ishtirok etmasligi;
- fuqarolik huquqlarining sust himoyalanganligi, siyosiy tizimning yopiqligi.

M. Jonstonning fikriga ko'ra, korrupsiya jamiyatdagi chuqur muammolarning iqtisodiy inqirozlar, huquqiy kafolatlarning zaifligi, ijtimoiy aloqalarning susayishi, etnik ziddiyatlar, aholi faolligining pastligi va yopiq siyosiy-iqtisodiy tizim belgisi hisoblanadi. Shu bois unga qarshi kurashish faqat jazo choralari bilan emas, balki institutsional islohotlar va ochiq jamiyat tamoyillari asosida amalga oshirilishi lozim.

Yuqorida ko'rsatilgan subyektiv omillar orasida ichki ishlar organlari xodimlarining jinoyat sodir etishiga olib keladigan omillardan biri past kasbiy malakaga ega ekanligidir. Kasbiy ahamiyatga ega bo'lgan sifatlar asosan ta'lim jarayonida shakllanishini ta'kidlagan holda, mahkum etilgan sobiq ichki ishlar organlari xodimlari o'zlarining dastlabki kasbiy tayyorgarligiga ham, malaka oshirishga ham yetarli e'tibor qaratmaganligini qayd etamiz.

Mutaxassislarning fikricha, ichki ishlar organlari xodimlarining o'z kasbiy mahoratini oshirishga bo'lgan yondashuvi bugungi kunda o'zgargan. Xizmat tayyorgarligi doirasida xodimlar orasida qonunchilikdagi yangiliklar, ularni kundalik faoliyatda qo'llash xususiyatlari va shu kabilarni o'rganishga qiziqish tobora kamayib bormoqda.

Shuningdek, xodimlarning g'ayriqonuniy xatti-harakatlarini belgilashda kasbiy o'zgarish (deformatsiya) muhim rol o'ynamoqda.

Bizning fikrimizcha, ichki ishlar organlari xodimlari tomonidan sodir etiladigan korrupsiyaviy jinoyatlarning ichki va tashqi sabablari yaxlit bir zanjirni tashkil etib, ularni alohida xodimning shaxsiy axloqiy xususiyatlari doirasidagina baholash kriminologik jihatdan yetarli hisoblanmaydi. Xizmat tizimining barqaror va korrupsiyadan xoli faoliyat yuritishi uning tarkibiy elementlari: kadrlar siyosati, moddiy rag'batlantirish, idoraviy nazorat va mehnat samaradorligini baholash mezonlarining o'zaro mutanosibligiga hamda ularning o'z zimmasidagi funksiyalarni adekvat bajarishiga to'g'ridan to'g'ri bog'liq. O'rganishlar shuni ko'rsatadiki, ushbu konstruktiv elementlarning loqal bittasida, xususan, xodimlarning ijtimoiy-iqtisodiy ehtiyojlarini ta'minlash funksiyasida tizimli uzilish yoki nomutanosiblik yuzaga kelsa, bu holat butun tuzilmaning faoliyatini izdan chiqaruvchi ichki disfunktsiyani yuzaga keltiradi. Natijada tashkiliy va iqtisodiy sohada paydo bo'lgan deformatsiyalar alohida xodimlarning kasbiy xulq-atvoriga salbiy ta'sir ko'rsatadi va tizimning ichki muvozanatini saqlashga qaratilgan normativ talablarga zid ravishda, korrupsiyaviy jinoyatchilikning generatsiyalashishiga (yuzaga kelishiga) obyektiv sharoit yaratadi. Ushbu holat korrupsiyani oddiy huquqbuzarlik yoki yakka shaxsning axloqiy zaifligi mahsuli emas, balki boshqaruv mexanizmlarining samarasizligi va idoraviy tuzilmalarning nomukammalligi oqibatida rivojlanadigan murakkab ijtimoiy hodisa sifatida tadqiq etishni taqozo etadi. Xizmat faoliyatini tashkil etish tizimining yetarlicha ochiq va shaffof emasligi, qaror qabul qilish jarayonida institutsional nazoratning zaifligi ichki korrupsion elementlarning ildiz otishiga zamin yaratadi. Bu esa korrupsiyaviy jinoyatlarni sof individual xatti-harakat sifatida emas, balki tizimli muammolar va tashkiliy nuqsonlar bilan bog'liq bo'lgan institutsional oqibat sifatida baholash zarurligini isbotlaydi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, biz ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy deformatsiyaning mavjudligini ko'rsatuvchi tipik omillarni ajratib ko'rsatdik, bular asosan

huquqiy salbiy munosabatning shakllanishi, huquq haqidagi bilimlar darajasining pasayishi, hissiy barqarorlik, mehnat qobiliyati va muloqotdagi ishonch darajasining pasayishi, shubhaning paydo bo'lishi, hujjatlarni rasmiylashtirishda yuzakilik, xizmat manfaatlariga loqaydlik, axloqiy nuqsonlar (ikkiyuzlamachilik, munofiqlik, qo'pollik va hokazo) deb hisoblaymiz.

Kasbiy buzilishning obyektiv va subyektiv omillari yuzaga kelishining sabablar majmuasini tavsiflar ekanmiz, ularning barchasini ham bartaraf etish yoki kamaytirish mumkin emasligini ta'kidlab o'tmoqchi edik. Bu murakkab operativ vaziyat oqibatida yuzaga keladigan faoliyat sharoitlarining keskinligi, ko'pincha xodimning hayoti va sog'lig'iga tahdid bilan bog'liq favqulodda holatlar, voqealarning noaniq va kutilmaganligi, qabul qilinayotgan qaror uchun javobgarlik darajasi kabi holatlarga taalluqlidir.

Shu bilan birga, ichki ishlar organlari xodimlarini jinoyat sodir etishga undovchi motivlarni quyidagi guruhlarga ajratdik, bular:

- mansabparastlik motivlari – har qanday vositalar bilan, shu jumladan, mansab huquqbuzarliklarini sodir etish yo'li bilan xizmat pillapoyasidan ko'tarilish ehtiyoji bilan yuzaga kelgan motivlar (masalan, jinoyatlarni "issiq izi"dan fosh etishda gumon qilinuvchilarga, guvohlarga, ba'zan jabrlanuvchilarga ruhiy yoki jismoniy ta'sir ko'rsatish);

- idoraviy-korporativ (shaxsiy) motivlar bu "jamoaxodim" munosabatlariga asoslangan sabablar hisoblanadi. Bunday motivlarning namoyon bo'lishi ko'pincha vijdonli xodimlarga (ayniqsa, xizmatga emas, balki hamkasblariga sodiqlikni o'ziga singdirgan yosh xodimlarga) guruh bosim o'tkazish holatlarida, shuningdek, kasbiy faoliyat natijalarining ijobiy statistik "manzarasi"ni yaratishda yaqqol ko'rinadi. Bu holat ayniqsa guruh a'zolari tomonidan o'z hamkasblari ustidan nazorat o'rnatilganda va ular xizmat manfaatlaridan ko'ra shaxsiy munosabatlarni ustun qo'yishga majbur qilinganda kuzatiladi;

- mansab-ijrochilik motivlari bu xizmat burchiga e'tiborsizlik va rahbar-xodim munosabatlarini o'z ichiga olgan sabablar hisoblanadi. Keyingi motivlar oldingi guruh bilan o'xshash xususiyatlarga ega. Ba'zi oddiy xodimlar, jamoa bilan munosabatlarni keskinlashtirmaslik va rahbar bilan ziddiyatga kirishmaslik uchun, hamkasblari va rahbarlarining manfaatlarini ko'zlab, mansab qonunbuzarliklarini sodir etishga moyil bo'ladilar;

- xizmat va g'arazlilik bilan bog'liq – xizmat vazifasini bajarish jarayonida g'arazli yoki boshqa shaxsiy manfaatdorlik, shu jumladan korrupsiya bilan bog'liq jinoyatlarni sodir etishga turtki bo'luvchi sabablar (Johnston, 1997);

- konformistik – jamoada shakllangan salbiy xulq-atvor qoidalariga bo'ysunish va hamkasblar tomonidan qoralanishdan qo'rqishni ifodalovchi motivlar.

Ma'lumki, ichki ishlar organlari xodimlarining ijtimoiy-iqtisodiy maqomi ularning mehnat faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari asosida shakllanadi.

Kompleks yondashuvga ko'ra ichki ishlar organlari xodimlarining faoliyatini to'rt turga bo'lish mumkin, bular:

- 1) o'z tashkilotlari doirasida ish vaqtida asosiy xizmat majburiyatlarini bajarish;
- 2) ish vaqtida qo'shimcha daromad keltiradigan, ammo tadbirkorlik faoliyati bilan bog'liq bo'lishi shart bo'lmagan qo'shimcha ishlarni bajarish;

- 3) IIV tizimidan tashqaridagi boshqa tashkilotlarda, ularning topshiriqlari bo'yicha ish vaqtdan tashqari ishlash (masalan, qo'riqlash): bu faoliyat odatda tadbirkorlik xususiyatiga ega;

- 4) ishdan bo'sh vaqtda yakka tartibdagi tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanish (masalan, xususiy haydovchilik, kirakashlik).

O'zbekiston Respublikasining "Davlat fuqarolik xizmati to'g'risida"gi Qonuni va IIO xodimlari faoliyatini tartibga soluvchi boshqa normativ-huquqiy hujjatlarda davlat xizmatchilariga (jumladan, IIO xodimlariga) tadbirkorlik bilan shug'ullanishga qat'iy cheklov qo'yilgan (Republic of Uzbekistan, 2022). Bu huquqiy cheklovlar boshqa sohaga qaraganda IIO uchun yanada keskinroq, chunki ularning faoliyati qonun ustuvorligi, adolat va fuqarolar huquqlarini himoya qilishga asoslanadi. Fikrimizcha, agar IIO xodimi tadbirkor sifatida ham faoliyat yuritisa, bu uning mustaqilligiga, xizmatdagi beg'arazligiga shubha uyg'otadi. Jamoatchilik ko'zida ichki ishlar organlariga nisbatan ishonch susayadi. Bu esa faoliyat samaradorligiga to'g'ridan to'g'ri ta'sir ko'rsatadi, degan xulosaga keldik.

Davlat o'z xizmatchilarini zarur darajada ta'minlash choralarini ko'rish lozim, ularni tijorat bilan shug'ullanishga majbur qilmasligi kerak. Shu munosabat bilan, A.N. Variginning (Varigin, 2013, p. 22) fikrini ma'qullash o'rinli deb hisoblaymiz. Uning fikricha, davlat huquqni muhofaza qiluvchi organ xodimlarining mehnatiga munosib haq to'lanishini ta'minlashi, ularni o'z xizmat vakolatlaridan g'arazli maqsadlarda foydalanishga undamasligi lozim.

Bugungi kunda, IIO xodimlarining xulq-atvorida ko'plab yangi va g'ayriqonuniy stereotiplar paydo bo'ldi. Bular orasida yakka tartibdagi g'ayriqonuniy harakatlar hamda jinoiy guruhlar bilan hamkorlik qilish hollari mavjud.

Ichki ishlar organlarini sog'lomlashtirish shunday zaruriy shartki, usiz nafaqat jinoyatchilik o'sishini to'xtatish va uni kamaytirish, balki jamiyatdagi vaziyatni yaxshilash, uning siyosiy va ijtimoiy barqarorligiga erishish ham mumkin emas. Bu jarayon jamiyatning normal faoliyat yuritishi uchun muhim ahamiyatga ega, deb hisoblaymiz.

Omillarning keyingi guruhi tashkiliy-boshqaruv omillari bo'lib, ularga quyidagilar kiradi:

a) ichki ishlar organlarida kadrlarni tanlash va joylashtirish, xodimlar bilan tarbiyaviy ishlarni olib borishdagi kamchiliklar, bo'sh lavozimlarga tanlovning sifati yetarli emasligi va rahbarlik lavozimlariga tayinlovlardagi shaffoflik va obyektivlikning yetishmasligi;

b) xodimlar maoshining pastligi ichki ishlar organlari kadrlar xizmatlariga zarur bilim va talab etiladigan fazilatlariga ega bo'lgan xodimlarni jalb qilish imkoniyatini bermaydi, ayniqsa bugungi kunda juda zarur bo'lgan Axborot texnologiyalari va profilaktika xizmatlari uchun maxsus va yuridik ma'lumotga ega bo'lgan shaxslarni jalb qilishda ko'rinmoqda.

Kadrlar xizmati xodimlarni saralash o'rniga, ularni shunchaki yig'ishga majbur bo'lmoqda. Natijada ichki ishlar organlari safida o'z ijtimoiy vazifasini to'liq anglamaydigan va xizmatga kuchli shaxsiy motivatsiyaga ega bo'lmagan tasodifiy xodimlar soni sezilarli darajada ortib bormoqda.

Xodimlar o'rtasida o'tkazilgan so'rovnoma so'ralganlarning 63 %i dastlab xizmatga ishtiyoqmand bo'lgan xodimlar ham ko'pincha ichki ishlar organlarini tark etib, barqarorroq ish jadvali, yaxshiroq maosh, kasbiy mustaqillik va yuqoriroq ijtimoiy mavqeni afzal ko'rmoqdalar, deb javob berishgan.

Ichki ishlar organlari xodimlari faoliyatini baholash tizimining mavjudligi, jinoyatlarni ochish foizi va o'tgan yillarga taqqoslanishi salbiy ta'siri. O'rganishlar davomida o'z ko'rsatkichlarini yomonlashtirmaslik uchun IIB xodimlari ko'pincha fuqarolarning arizalarini qabul qilishdan bosh tortishgan, ba'zan esa ochiqdan ochiq soxtalashtirishgacha borishgan.

Sobiq IIB boshliqlaridan biri bilan o'tkazilgan suhbat davomida ular xizmat davrida ma'lum vaqt oralig'ida ko'rsatkichlar yaxshi bo'lgan hollarda ochilgan ishlarning bir qismini ko'rsatkichlarni pasaytirish maqsadida keyingi davrga o'tkazishganligini bildirgan. Chunki bu ko'rsatkichlar bilan keyingi davrlar taqqoslanadi va ularni yana yuqori darajada saqlab qolish kerak bo'ladi.

Shuningdek, IIO xodimlari orasida o'tkazilgan so'rov natijalariga ko'ra, xodimlarning o'z xizmat mavqeyidan shaxsiy maqsadlarda foydalanishining asosiy sababi (boshqa barcha sabablardan ikki barobardan ko'proq ustun chiqib) ish haqining pastligi (67 %) deb bildirishgan. So'rovda ishtirok etganlarning 95 %i korrupsiyaning oldini olishning eng samarali chorasini ish haqini oshirish, deb javob bergan, atigi 5 %i esa bu chorani samarasiz deb baholagan.

Albatta, munosib ish haqi ichki ishlar organlarida korrupsiya darajasini tubdan kamaytirish uchun asosiy, aytish mumkinki, fundamental poydevor hisoblanadi. Shuni e'tiborga olish kerakki, ichki ishlar xodimlarining mutlaq ko'pchiligi halol fuqarolardir va kafolatlangan o'rtacha turmush darajasiga ega bo'lsa, qonunni buzishni istamaydi hamda o'z yaxshi nomlarini va moddiy farovonliklarini xavf ostiga qo'ymaydi.

Shuningdek, korrupsiya darajasi jamiyat va davlat mansabdor shaxslarining axloqiylikining ko'rsatkichidir. Korrupsiyani faqat "qattiq" va "yumshoq" choralar yordamida minimallashtirish mumkin. Ichki ishlar organlarida korrupsiya darajasini jilovlashda yuqorida ko'rsatilgan yo'nalishlar bo'yicha bir vaqtning o'zida va kompleks tarzda harakat qilinsa, muvaffaqiyatga erishish mumkin bo'ladi, deb hisoblaymiz.

Shunday qilib, ko'pchilik xodimlarning fikricha, xodimlar orasida korrupsiyaning asosiy sababi ish haqining pastligi hisoblanadi. Ish haqining xodimlar bajaradigan ijtimoiy vazifaga mos kelmasligi, shuningdek, xodim oilasining munosib turmush kechirishi uchun zarur bo'lgan minimal talablarga javob bermasligi natijasida xodim yo xizmatdan ko'proq maosh to'lanadigan ishga o'tishga, yoki boshqa, odatda g'ayriqonuniy daromad manbalarini izlashga majbur bo'ladi.

Ish haqining kamligi to'g'ridan to'g'ri korrupsiyaviy jinoyatlarni sodir etish, ya'ni pora olish, vakolatlarni suiiste'mol qilish va shu kabilar bo'lishi mumkin. Yoki turli xil noqonuniy ish topishlar ko'rinishida namoyon bo'lishi mumkin. Bular oxir-oqibat u yoki bu tarzda, turli xil, shu jumladan korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarning sodir etilishiga olib keladi. Bundan tashqari, ish haqining pastligi tufayli ichki ishlar organlarida xizmat qilishning jozibadorligini yo'qolishi, bu esa ichki ishlar organlariga sifatli kadrlarni tanlab olishni qiyinlashtirishi mumkin.

Fikrimizcha, xodimlar mehnatiga ijtimoiy vazifasiga mos bo'lgan kafolatlangan yuqori maosh tizimi joriy etilsa, xodimlar o'z nomi va barqaror maoshini xavf ostiga qo'yishdan bosh tortadi, tizimga sifatli kadrlar (ayniqsa AT-mutaxassislari) jalb etiladi. Shu bilan birga, natijadorlikni baholashning "foiz tizimi"dan voz kechilib, xizmat sifati mezonlari kiritilsa, arizalarni yashirish va soxtalashtirish holatlari barham topadi, IIOga nisbatan jamoatchilik ishonchi tiklanadi. Rahbarlik lavozimlariga tayinlovlar ochiq va raqobatli tanlov asosiga o'tkazilsa, idoraviy-korporativ guruhbozlik motivatsiyasi susayadi degan fikrga keldik.

Xulosa

Pora berish, olish va vositachilik qilish kabi korrupsiyaviy jinoyatlar o'ta yuqori latentlik xususiyatiga ega bo'lib, bunda jamiyat va davlat manfaatlariga ulkan zarar yetkaziladi. IIO tizimida korrupsiya darajasini jilovlash uchun faqatgina alohida xodimlarni jazolash amaliyoti yetarli emas. Muvaffaqiyatga erishish uchun tizimning buzilgan elementlarini sog'lomlashtirish: iqtisodiy (maoshlarni tubdan oshirish), tashkiliy-boshqaruv (baholash mezonlarini o'zgartirish va kadrlar siyosatini shaffoflashtirish) hamda ma'naviy-psixologik chora-tadbirlarni bir vaqtning o'zida va kompleks tarzda amalga oshirish lozim. IIOni ichki sog'lomlashtirish mamlakatda siyosiy, huquqiy va ijtimoiy barqarorlikka erishishning bosh garovidir. Aksariyat hollarda

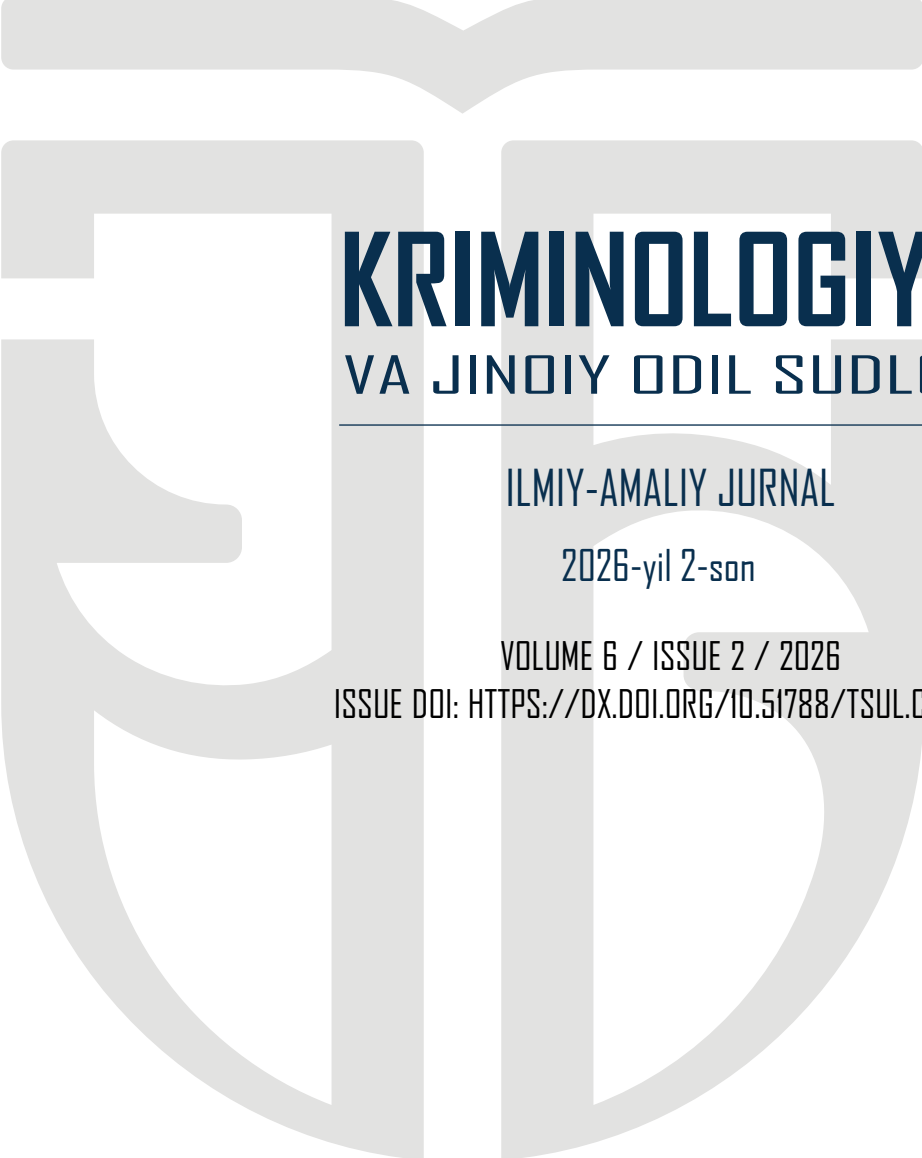
korruptsiyaviy munosabatlarning barcha ishtirokchilari: pora beruvchi, pora oluvchi va vositachi ushbu g'ayriqonuniy harakatlardan manfaatdor bo'ladi. Natijada bunday jinoyatlar ko'pincha oshkor etilmay qoladi. Holbuki, ularning oqibatida davlat va jamiyat manfaatlariga jiddiy zarar yetkaziladi. Shuningdek, ichki ishlar organlari tizimidagi tashkiliy-boshqaruv omillari ham alohida ahamiyat kasb etadi. Ularning samaradorligi, avvalo, kadrlarni to'g'ri tanlash va joy-joyiga qo'yish, shuningdek, xodimlar bilan ma'naviy-ma'rifiy hamda tarbiyaviy ishlarni sifatli tashkil etish darajasiga bog'liq.

REFERENCES

1. Alibayeva, N., Kuchkarova, R., Turgunova, F., Rozimova, G., Karaketova, Q., Jumanazarova, D., & Turabaeva, Z. (2026). Suicide prevention among adolescents: Integrating psychological assistance with legal and social frameworks. *Qubahan Academic Journal*, 6(1), 325–347.
2. Cherepashkin, A. S. (2004). *Kriminalisticheskaya kharakteristika i preduprezhdenie prestupleniy, sovershyonnykh sotrudnikami militsii obshestvennoy bezopasnosti* [Criminalistic characteristics and prevention of crimes committed by public security police officers] (Abstract of candidate dissertation). Omsk Academy of the Ministry of Internal Affairs.
3. Friedrich, C. J. (1972). *The pathology of politics: Violence, betrayal, corruption, secrecy, and propaganda*. Harper & Row. https://econpapers.repec.org/article/cupapsrev/v_3a69_3ay_3a1975_3ai_3a01_3ap_3a240-241_5f24.htm
4. Ismoilov, N. T. (2004). *Voyaga yetmaganlar jinoyatlarining individual oldini olish muammolari* [Problems of individual prevention of juvenile crimes] (Abstract of candidate dissertation). Tashkent State Institute of Law.
5. Johnston, M. (1997). What can be done about entrenched corruption? *Annual Bank Conference on Development Economics*, 18–24.
6. Khayitboyev, F. P. (2018). *Korruptsiyaga qarshi kurashishda insonda oliy maqsadga oid barqaror xulq-atvor me'yorlari* [Stable behavioral norms related to the highest human goal in combating corruption]. The Implementation Mechanism of the United Nations Convention against Corruption: Second Phase Analysis Conference Proceedings, 42–46.
7. Khayitov, Sh. K. (2018). *Korruptsiya: uning tarixiy ildizlari, shakllari, turlari va salbiy oqibatlari hamda manfaatlar to'qnashuvi* [Corruption: Its historical roots, forms, types, negative consequences, and conflict of interests]. The Implementation Mechanism of the United Nations Convention against Corruption: Second Phase Analysis Conference Proceedings, 88–92.
8. Kolontayevskaya, I. F. (2000). *Professionalnoe obrazovanie kadrov politsii za rubezhom (pedagogicheskiy aspekt)* [Professional education of police personnel abroad (pedagogical aspect)]. Academy of Management of the Ministry of Internal Affairs of Russia.
9. Republic of Uzbekistan. (2022, August 8). *On Public civil service (Law No. LRU-788)*. Lex.uz. <https://lex.uz/uz/docs/-6145972>
10. Satarov, G. A. (2004). *Antikorruptionnaya politika* [Anti-corruption policy]. Fond INDEM. <https://indem.ru/corrupt/Uc2004/Glava6.pdf>
11. Selikhov, N. V. (2001). Ponyatie korruptsii [The concept of corruption]. *Investigator*, (2), 29–31.

12. Shabanin, V. A. (1994). Politika i prestupnost [Politics and crime]. *State and Law*, (4), 65–72.
13. United Nations Office on Drugs and Crime. (2025). *Corruption and economic crime*. <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/index.html>
14. Varigin, A. N. (2003). *Prestupnost sotrudnikov organov vnutrennikh del i problemy vozdeystviya na neyo* [Crime committed by internal affairs officers and problems of dealing with it] (Abstract of doctoral dissertation). Saratov State Law Academy.
15. Varigin, V. A. (2013). O prestupnosti sotrudnikov organov vnutrennikh del i ee tendensiyakh [On the crime of internal affairs officers and its trends]. *Bulletin of the Kazan Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Russia*, 1(11), 31–37.
16. World Economic Forum. (2025). *The true cost of corruption on the global economy*. <https://www.weforum.org/agenda/2024/01/the-true-cost-of-corruption-global-economy>

KRIMINOLOGIYA VA JINOIY ODIL SUDLOV

ILMIY-AMALIY JURNAL

2026-yil 2-son

VOLUME 6 / ISSUE 2 / 2026

ISSUE DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.CCJ.6.2](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.CCJ.6.2).